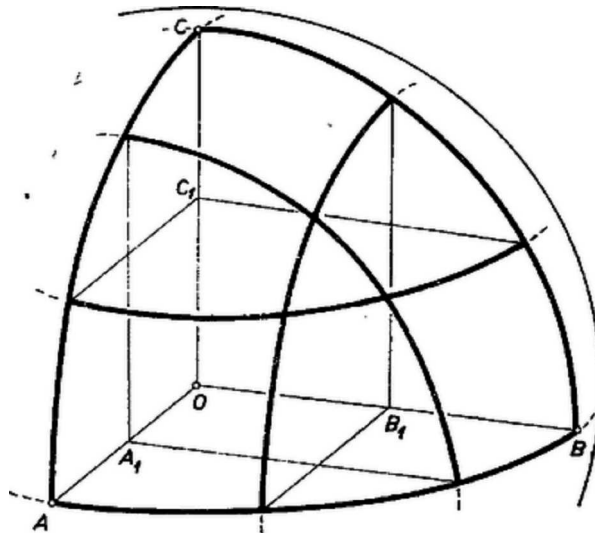
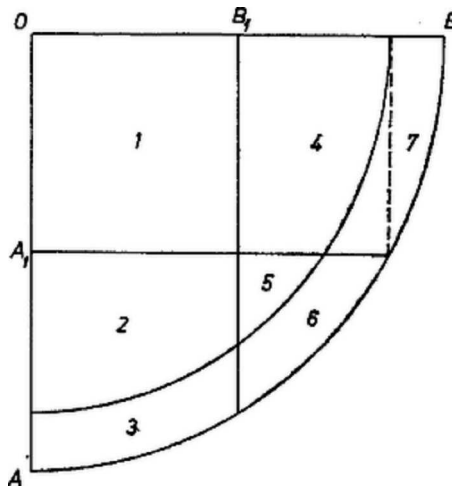

Az ugyanazon gömbátmérőre merőlegesen állított 3 sík párhuzamos egymással, középsőjük főkört metsz ki a gömbből, a másik két gömbátmérő e főkörnek is átmérője. A kimetszett 3 főkör a nyilvánvaló szimmetria miatt a gömb felületét 8 egybevágó és egyformán felosztott gömbháromszögre vágja szét, ezért elég az egy ilyenben létrejött gömbfelületi részek számát meghatározni, ennek 8-szorosa adja az összes részek számát. Az 1. ábra ABC gömbháromszöge és a benne fekvő gömbi körívek helyett vizsgálhatjuk az alakzatnak az egyik főkör síkjára, pl. OAB -re való (merőleges) vetületét, mert így a gömbfelületi részek vetületei nem fedik át egymást.

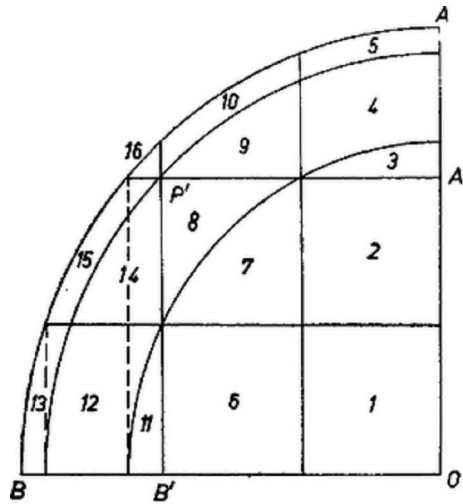
1. ábra

2. ábra

A gömbháromszög vetülete az illető főkör OAB körcíkke, negyedköre, ennek két határoló sugara a másik két főkör AC , BC negyedívének vetülete (2. ábra); az OA , ill. OB gömbsugár A_1 , ill. B_1 felezőpontján át állított sík kimetszette gömbi körökből az ABC háromszögbe eső negyedíveknek a vetülete az OA -ra A_1 -ben, ill. OB -re B_1 -ben merőlegesen állított húrnak a körcíkbe eső fele; végül az OC -re a C_1 felezőpontján át állított síkkal a gömbből kimetszett kör tekintetbe jövő negyedívének vetülete egy vele egyenlő sugarú i negyedkör az O középpont körül. i sugarának hossza egyenlő a mondott fél húr hosszával (a gömb sugarának $\sqrt{3}/2$ -szeresével). A fél hurok metszéspontja közelebb van O -hoz, mint ez a sugár, ezért i a fél hurokat külön-külön metszi. Így a körcíkben 7 síkrész keletkezik, tehát a fentiek figyelembevételével a 9 kör a gömb felületét $8 \cdot 7 = 56$ részre darabolja szét.

A három gömbátmérő 6–6 egyenlő részre osztásának esetében hasonlóan eljárva az OA , OB sugarakkal párhuzamosan 2–2 félhúrt, továbbá O körül két, a fél húrokkal egyenlő sugarú negyedkört kapunk (3. ábra). A szerkesztés szerint a kisebb negyedkör átmegy a fél húroknak azon a 2 metszéspontján, amelyekben egy hosszabb és egy rövidebb fél húr metszi egymást, a nagyobb negyedkör pedig a két rövidebb fél húr P' metszéspontján. Ennek távolsága O -tól $OP' = OA'\sqrt{2} = 2r\sqrt{2}/3$, ahol r a gömb sugara.

3. ábra

Legyen P az ABC gömbháromszögnek az a pontja, ahol a P' -ben az OAB síkra állított merőleges a gömbháromszöget metszi. Így az $OP'P$ derékszögű háromszögből

$$P'P = \sqrt{r^2 - OP'^2} = \sqrt{r^2 - \frac{8r^2}{9}} = \frac{r}{3},$$

vagyis P valóban rajta van azon az OAB síkkal párhuzamos körmetszeten, amelyet az OC sugár első harmadoló pontján át állított merőleges sík metsz ki a gömbből. Ebből látható, hogy a másik két talált metszéspont is egy-egy olyan gömbfelületi pont vetülete, amelyen 3 körmetszet halad át. Ugyanis P távolsága a három főkör síkjától $2r/3$, $2r/3$, $r/3$, a másik két metszéspont távolságai pedig ezek felcserélésével adódnak (a fél hurok metszéspontjának O -tól mért távolsága $r\sqrt{5}/3$, ezért a gömbfelületi pont magassága az OAB sík fölött $2r/3$).

Ezek szerint a 3. ábrán látható körcikk síkrészeinek száma 16, és a 3 átmérőt 6–6 egyenlő részre osztó pontok útján adódó 15 kör a gömb felületét $8 \cdot 16 = 128$ részre osztja.

Hegy István (Kalocsa, I. István g. III. o. t.)

Megjegyzés. A 2. ábra 1, 3 és 7, valamint 2, 6 és 4 jelű síkrészeihez tartozó gömbfelületi részek hármásával egybevágók, ugyanis az 1. ábra szerint a gömbi körök alakzatának „háromütemű” (120° -os) forgási szimmetriája is van, ennek tengelye O -n, másrészt a 2. ábra „5” jelű síkrészeivel ábrázolt gömbfelületi résznek középpontján megy át. – Hasonlóan hármásával egybevágók a 3. ábra 1, 5, 13, valamint 3, 11, 16, továbbá 7, 9, 14 jelű részeinek megfelelő gömbi részek, végül egybevágók a 2, 4, 6, 12, 10 és 15 jelű részeknek megfelelő gömbfelületi részek; ezek közül 3–3 forgással megy át egymásba, a két hármas egy-egy tagja pedig alkalmas tükrözés utáni esetleges forgással; a 8 jelű rész megfelelőjének középpontján megy át a 3-ütemű forgástengely, valamint az említett tükrözések síkjai.